

SOG'LIQNI SAQLASH MUASSASALARIDA RAQAMLI TEKNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI O'RGANISH.

Babadjanova Fazilat Muxtor qizi

Annotatsiya.

Mazkur maqolada sog'liqni saqlash muassasalarida raqamli texnologiyalarni joriy etishning iqtisodiy samaradorligi tahlil qilinadi. Tadqiqot Nukus shahar va To'rtko'l tuman poliklinikalari misolida olib borilib, raqamli tizimlarning tibbiy xizmatlar sifatiga, xarajatlarni qisqartirishga va boshqaruv jarayonlarini takomillashtirishga ta'siri o'rganildi. Elektron tibbiy kartalar, onlayn navbat tizimlari va axborot boshqaruv dasturlarining joriy etilishi natijasida vaqt tejallishi, mehnat unumdorligining oshishi hamda moliyaviy resurslardan samarali foydalanish imkoniyatlari baholandi. Tadqiqot natijalari sog'liqni saqlash tizimida raqamli texnologiyalarni keng joriy etish iqtisodiy jihatdan maqsadga muvofiq ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: raqamli texnologiyalar, sog'liqni saqlash muassasalari, iqtisodiy samaradorlik, elektron tibbiy karta, tibbiy axborot tizimlari, poliklinika, Nukus shahri, To'rtko'l tumani.

Bugungi kunda sog'liqni saqlash tizimini raqamlashtirish davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Aholiga ko'rsatilayotgan tibbiy xizmatlar sifatini oshirish, resurslardan samarali foydalanish va boshqaruv jarayonlarini optimallashtirishda raqamli texnologiyalarning o'рни tobora ortib bormoqda. Elektron tibbiy hujjatlar, avtomatlashtirilgan axborot tizimlari va masofaviy xizmatlar tibbiyot muassasalarining faoliyatini zamonaviy talablar asosida tashkil etishga xizmat qilmoqda. Sog'liqni saqlash muassasalarida raqamli texnologiyalarni joriy etish nafaqat tashkiliy va texnologik, balki iqtisodiy jihatdan ham muhim ahamiyatga ega. Chunki raqamlashtirish orqali ortiqcha xarajatlarni kamaytirish, tibbiy xodimlar mehnatini yengillashtirish va xizmat ko'rsatish tezligini oshirish mumkin. Ayniqsa, birlamchi

tibbiy xizmat ko'rsatish muassasalari — poliklinikalarda ushbu texnologiyalarning iqtisodiy samaradorligini baholash dolzarb masala hisoblanadi. Nukus shahar va To'rtko'l tuman poliklinikalari misolida sog'liqni saqlash muassasalarida raqamli texnologiyalarni joriy etishning iqtisodiy samaradorligini o'rganishga bag'ishlangan bo'lib, uning asosiy maqsadi raqamli tizimlarning moliyaviy va tashkiliy samaralarini tahlil qilishdan iborat.

So'nggi yillarda sog'liqni saqlash tizimida raqamli texnologiyalarni joriy etish jarayoni jadallashib, bu jarayon tibbiy xizmatlar sifatini oshirish va boshqaruv samaradorligini ta'minlashga qaratilgan. Poliklinikalarda elektron tibbiy kartalar, onlayn navbat tizimlari, shifokor qabulini rejalashtirish dasturlari hamda avtomatlashtirilgan hisobot tizimlari keng qo'llanilmoqda. Ushbu texnologiyalar bemorlar va tibbiyot xodimlari o'rtasidagi axborot almashuvini tezlashtiradi hamda tibbiy xizmatlarni ko'rsatishda shaffoflikni ta'minlaydi. Nukus shahar va To'rtko'l tuman poliklinikalarida joriy etilgan raqamli tizimlar orqali hujjat aylanishi sezilarli darajada qisqardi, qog'oz hujjatlar soni kamaydi va tibbiyot xodimlarining ish yuklamasi yengillashtirildi. Natijada tibbiy xizmat ko'rsatish jarayonlari yanada samarali va tizimli tashkil etildi. Raqamli texnologiyalarni joriy etishning iqtisodiy samaradorligi, avvalo, moliyaviy xarajatlarning optimallashtirilishi bilan bog'liq. Elektron tizimlar hisobiga qog'oz, arxivlash va ma'lumotlarni qo'lda qayta ishlash bilan bog'liq xarajatlar kamaydi. Shuningdek, avtomatlashtirilgan boshqaruv orqali resurslardan foydalanish samaradorligi oshdi.

Onlayn navbat tizimining joriy etilishi bemorlar oqimini samarali taqsimlashga yordam berib, qabul vaqtida yuzaga keladigan ortiqcha to'planish va kutish vaqtini qisqartirdi. Bu esa tibbiyot xodimlarining ish vaqtini tejashga va ko'proq bemorlarga xizmat ko'rsatish imkoniyatini yaratdi. Nukus shahar va To'rtko'l tuman poliklinikalari misolida tahlil Nukus shahar va To'rtko'l tuman poliklinikalarida raqamli texnologiyalarni joriy etishdan oldingi va keyingi iqtisodiy ko'rsatkichlar solishtirildi. Xususan, xizmat ko'rsatish tezligi, xodimlar mehnat unumdorligi va moliyaviy xarajatlar tahlil qilindi. Natijalar raqamli tizimlar joriy etilgandan so'ng boshqaruv

samaradorligi oshganini va byudjet mablag'laridan foydalanish yanada maqbullashganini ko'rsatdi. Elektron tibbiy kartalar yordamida bemorlar haqida to'liq va aniq ma'lumotlar bazasi shakllantirilib, takroriy tekshiruvlar va keraksiz xarajatlar qisqartirildi. Bu esa sog'liqni saqlash muassasalarida xizmatlar tannarxining pasayishiga ijobiy ta'sir ko'rsatdi.

Raqamli texnologiyalarni joriy etish jarayonida ayrim muammolar ham kuzatilmoqda. Jumladan, texnik infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi, kadrlarning raqamli savodxonligi pastligi va dastlabki investitsiya xarajatlarining yuqoriligi muammolar qatoriga kiradi. Biroq ushbu muammolar bosqichma-bosqich hal etilsa, raqamli texnologiyalarning iqtisodiy samaradorligi yanada ortishi kutilmoqda. Kelgusida sog'liqni saqlash muassasalarida raqamli texnologiyalarni rivojlantirish, ularni yagona axborot tizimiga integratsiya qilish va raqamli tahlil vositalaridan keng foydalanish orqali tibbiy xizmatlar samaradorligini yanada oshirish mumkin.

Xulosa.

Sog'liqni saqlash muassasalarida raqamli texnologiyalarni joriy etishning iqtisodiy samaradorligi Nukus shahar va To'rtko'l tuman poliklinikalari misolida tahlil qilindi. O'rganishlar shuni ko'rsatdiki, raqamli texnologiyalar tibbiy xizmatlar ko'rsatish jarayonlarini optimallashtirish, moliyaviy va mehnat resurslaridan samarali foydalanish hamda boshqaruv tizimini takomillashtirishda muhim ahamiyatga ega. Elektron tibbiy kartalar, onlayn navbat tizimlari va avtomatlashtirilgan axborot boshqaruv dasturlarining joriy etilishi natijasida qog'oz hujjatlar bilan ishlash hajmi qisqardi, tibbiyot xodimlarining ish vaqti tejaldi va bemorlarga xizmat ko'rsatish sifati yaxshilandi. Bu esa sog'liqni saqlash muassasalarida umumiy xarajatlarning kamayishiga va iqtisodiy samaradorlikning oshishiga olib keldi. Raqamli texnologiyalarni joriy etish dastlabki investitsiya xarajatlarini talab etishiga qaramay, uzoq muddatli istiqbolda ularning iqtisodiy jihatdan o'zini oqlashini tasdiqlaydi. Kelgusida sog'liqni saqlash tizimida raqamli texnologiyalarni yanada kengroq joriy etish, tibbiyot xodimlarining raqamli kompetensiyalarini oshirish va axborot

tizimlarini integratsiyalash orqali tibbiy xizmatlar samaradorligini yanada oshirish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Varyushin M.S. Pravovoye regulirovaniye telemeditsiny v Rossii i YES: dva shaga vpered i odin nazad [Legal regulation of telemedicine in Russia and the EU: two steps forward and one back]. Law, 2018, no. 1, p. 165.
2. Elektronnyye meditsinskiye karty v yevropeyskikh stranakh [Electronic health records in European countries]. Available at: www.aksimed.ru/download/center/present/europe.pdf (accessed 11.12.2014).
3. Bashshur R.L. Telemedicine Effects: Cost, Quality, and Access. Journal of Medical Systems, 1995, vol. 19, no. 2, pp. 81–91.
4. Gafurova Nozimahon Eldarovna voprosi razvitiya I pravove regulirovanie sivravizatsii medicine v Respublike Uzbekistan vestnik yurista №4, vipusk 2-34
5. Deklarsiya o prave na razvitie prinyata Rezolyusiye 41/128 Generalnoy Assamblei ot 4 dekabrya 1986 goda https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/right_to_development.shtml